

WSTĘP

Wielość nurtów oraz koncepcji filozoficznych i pedagogicznych implikuje powstawanie różnorodnych wizji wychowania, wywołując nieustanne dyskusje nad istotą i celami tego procesu. Efektem wychowania powinno być m.in. jak najlepsze funkcjonowanie ludzi w rzeczywistości społecznej. Tymczasem współczesna cywilizacja, obok korzystnych zmian w różnych sferach życia społecznego, przynosi też wiele problemów i zagrożeń, z którymi musi zmierzyć się człowiek. Z jednej strony bowiem dokonuje się eksplozja nowoczesnej umysłowości i mentalności, z drugiej zaś następuje liberalizacja systemu wartości. Wraz z postępem cywilizacyjnym, technologią cyfrową i konsumpcjonizmem społeczeństwa wzrasta kryzys wartości moralnych, skutkujący uzasadnionym lękiem o przyszłość kolejnych pokoleń.

Głównym przekaznikiem wartości jest wychowanie, w wyniku którego dokonuje się kształtowanie osobowości dzieci i młodzieży w warunkach konkretnej rzeczywistości społecznej i cywilizacyjnej. Skoro wychowanie młodego pokolenia warunkuje jakość życia jednostkowego i społecznego obecnych oraz przyszłych pokoleń, ważne jest, zwłaszcza w dobie pluralizmu wartości, podejmowanie dyskusji nad istotą i kierunkami oddziaływań wychowawczych. Przed niezwykle trudnym zadaniem stoją więc rodzice, nauczyciele i wychowawcy, których zadaniem jest właściwie przygotować młodych ludzi do świadomego, zaangażowanego i aktywnego życia społecznego i zawodowego.

Prezentowane w niniejszym numerze „Lubelskiego Rocznika Pedagogicznego” artykuły koncentrują się wokół szeroko i wąsko pojętego wychowania. Autorzy poruszają w swych tekstach zagadnienia związane z wartościami, będącymi fundamentem celów wychowania oraz wychowaniem dokonującym się zarówno w środowisku rodzinnym, jak i szkolnym.

Kilka pierwszych artykułów dotyka zagadnienia wartości i ich roli w pedagogice. Tematy poszczególnych tekstów dotyczą m.in. współczesności jako kategorii teleologicznej; wychowania moralnego w jego personalistycznym wymiarze; dobra wspólnego jako kategorii pedagogicznej oraz wartości preferowanych, urzeczywistnianych i przekazywanych przez dzieci i młodzież. Dwa artykuły są poświęcone wartości, jaką jest wolność wraz z jej kontekstami wychowawczymi.

Bezpośrednie skutki zaniedbań wychowawczych zostały ukazane w artykułach przedstawiających zachowania agresywne uczniów kierowane zarówno wobec rówieśników, jak i wobec nauczycieli oraz wychowawców. Za zachowania agresywne nauczycieli można natomiast uznać te, które nie respektują praw dziecka w szkole, o czym traktuje jeden z tekstów.

Na możliwości przeciwdziałania nieprawidłowościom w relacjach międzyludzkich, do jakich dochodzi w środowisku szkolnym, wskazują publikacje, które dotyczą edukacji outdoorowej, będącej szansą na budowanie właściwych relacji rówieśniczych, rozwiązań w zakresie wypełniania zadań wychowawczych w świetlicy szkolnej czy współpracy nauczycieli z rodzicami wraz z propozycjami systemowych rozwiązań w tym zakresie.

Kształtowanie osobowości i efektywność procesu edukacji warunkuje wiele czynników, w tym postawy rodziców i nauczycieli wobec dzieci i młodzieży. Autorzy kilku artykułów tomu poruszają tę problematykę, przedstawiając w tekstach swoje refleksje i wyniki badań m.in. na temat: poczucia własnej wartości i skłonności do martwienia się u dzieci, rodzinnych uwarunkowań gotowości dzieci do podejmowania zadań pozaosobistych, umiejętności językowych uczniów wykorzystywanych w komunikacji pisemnej, samooceny i jej wpływu na wybór dalszego kształcenia przez młodzież, a także miejsca edukacji zawodowej w czasach globalizacji.

Wierzymy, że przedstawione w niniejszym tomie treści, zaprezentowane zarówno w formie teoretycznych rozważań, jak i raportów z badań, będą sprzyjały refleksji oraz zainspirują do dalszych dociekań naukowych i praktycznych rozwiązań w zakresie wychowania. Tom kierujemy zatem do wszystkich zainteresowanych z nadzieją na wykorzystanie jego zasobów zarówno w teorii, jak i praktyce wychowania.

*Teresa Zubrzycka-Maciąg
Magdalena Barabas
Joanna Wrótniak*